

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року,
протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

2024 року
м.п.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за заочною формою навчання**

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

доцент кафедри кримінального права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

_____ Дмитро ВИГОВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри кримінального права та процесу
28 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри кримінального права
та процесу, кандидат юридичних наук,
професор
28 серпня 2024 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент
28 серпня 2024 року

_____ Віктор ЗАХАРЧУК

Обліковий обсяг – 1,09 ум.др.арк.

ЗМІСТ

				Стор.
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни			4
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни		4
	1.2.	Лекції		4
	1.3.	Семінарські заняття		7
	1.4.	Самостійна робота студентів		9
	1.5.	Індивідуальні завдання		14
		1.5.1.	Основні вимоги до написання рефератів-оглядів	14
		1.5.2.	Теми рефератів-оглядів	15
	1.6.	Підсумковий контроль		16
		1.6.1.	Питання для підсумкового контролю	16
		1.6.2.	Приклад залікового білету	18
2.	Схема нарахування балів			19
3.	Рекомендовані джерела			20
	3.1.	Основні джерела		20
	3.2.	Допоміжні джерела		21
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті			22

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Кримінально-виконавче право: поняття, система, джерела	10	2	2	-	-	6	10	2	-	-	-	8
2.	Правовий статус засуджених	10	2	2	-	-	6	10	-	2	-	-	8
3.	Органи та установи виконання покарань	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
4.	Виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі	12	2	2	-	-	8	12	2	2	-	-	8
5.	Загальні засади виконання покарання у виді позбавлення волі	12	2	2	-	-	8	12	2	2	-	-	8
6.	Вимоги режиму виконання покарання у виді позбавлення волі	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
7.	Праця та інші засоби виховного впливу	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
8.	Особливості відбування покарання у виді позбавлення волі окремими категоріями засуджених	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
9.	Звільнення від відбування покарання. Пробація	10	2	2	-	-	6	10	2	-	-	-	8
	Всього годин:	90	18	18	-	-	54	90	10	6	-	-	74

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1.	Кримінально-виконавче право: поняття, система, джерела	2
	1. Поняття кримінально-виконавчого права, його предмет і метод. 2. Кримінально-виконавче право як галузь права, наука та навчальна дисципліна. Місце кримінально-виконавчого права в системі права. 3. Джерела кримінально-виконавчого права. 4. Поняття і зміст норм кримінально-виконавчого права, їх функції, особливості цих норм. 5. Наука кримінально-виконавчого права, її предмет і методи. 6. Специфіка правового регулювання суспільних відносин, що виникають у ході виконання кримінальних покарань.	

2.	Органи та установи виконання покарань	2
	1. Види органів і установ виконання покарань. 2. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, його територіальні органи управління, уповноважені органи з питань пробації. 3. Державна кримінально-виконавча служба України. 4. Військові частини, гауптвахти, слідчі ізолятори. 5. Виправні центри. 6. Дисциплінарний батальйон. 7. Виправні та виховні колонії. 8. Взаємодія установ і органів виконання покарань із судом та правоохоронними органами. 9. Прокурорський нагляд за виконанням кримінальних покарань. 10. Участь громадськості, підприємств, установ, організацій, органів місцевого самоврядування у виконанні покарань	
3.	Виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі .	2
	1. Порядок виконання покарання у виді штрафу. Наслідки ухилення від сплати штрафу. Заміна штрафу іншим видом покарання. 2. Порядок виконання покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. 3. Порядок виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Обов'язки органів та установ виконання покарання, підприємств та організацій. Обов'язки засуджених. Наслідки ухилення від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. 4. Порядок виконання покарання у виді громадських робіт. Обчислення строку покарання. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування покарання. Відповідальність засуджених. 5. Порядок виконання та умови відбування покарання у виді виправних робіт. Обчислення строку покарання. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ними органу за місцем відбування покарання. Порядок провадження відрахувань із заробітку засуджених. Заходи заохочення і стягнення, що застосовуються до засуджених. 6. Порядок виконання покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців. Звільнення від відбування покарання. 7. Порядок виконання покарання у виді конфіскації майна. Обов'язки органів державної виконавчої служби. 8. Порядок виконання та умови відбування покарання у виді пробаційного нагляду. Обов'язки уповноважених органів з питань пробації. 9. Порядок і умови виконання покарання у виді арешту засудженими військовослужбовцями. Порядок тримання на гауптвахті військовослужбовців, засуджених до арешту. Матеріально-побутове забезпечення і медичне обслуговування засуджених. Заходи заохочення та стягнення. Особливості звільнення від відбування арешту засуджених військовослужбовців. 10. Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі. Обчислення строку покарання. Направлення засуджених до	

	обмеження волі для відбування покарання. Обов'язки адміністрації виправного центру. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених. Медичне обслуговування, матеріально-побутове забезпечення засуджених. Заходи заохочення та стягнення, порядок їх застосування. 11. Порядок виконання покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні. Режим у дисциплінарному батальйоні. Праця засуджених і військове навчання. Матеріально-побутове та медичне забезпечення засуджених. Заходи заохочення та стягнення, порядок їх застосування. Звільнення від покарання.	
4.	Загальні засади виконання покарання у виді позбавлення волі	2
	1. Види виправних колоній. 2. Набрання вироком законної сили і звернення його до виконання. Визначення засудженому до позбавлення волі виду колонії. 3. Залишення в слідчому ізоляторі. 4. Направлення засуджених до позбавлення волі для відбування покарання. Переміщення засуджених до позбавлення волі. Прийняття засуджених до виправних колоній. 5. Структурні дільниці виправних колоній. 6. Розподіл засуджених. Поняття і суть класифікації засуджених до позбавлення волі. Роздільне тримання засуджених. Відбування всього строку покарання в одній установі. Зміна умов тримання і переведення засуджених. 7. Забезпечення особистої безпеки засуджених. 8. Права і обов'язки засуджених до позбавлення волі.	
5.	Звільнення від відбування покарання	2
	1. Підстави звільнення від відбування покарання. Припинення відбування покарання і порядок звільнення. 2. Порядок дострокового звільнення від відбування покарання. Надання допомоги засудженим у трудовому і побутовому влаштуванні. Надання допомоги особам, звільненим з місць відбування покарання. 3. Встановлення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Виконання постанови судді про встановлення та припинення адміністративного нагляду. 4. Громадський контроль за особами, умовно-достроково звільненими від відбування покарання. Органи, що здійснюють контроль за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням. Порядок здійснення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням. Порядок обчислення іспитового строку. 5. Відповідальність осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням.	
	ВСЬОГО	10

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 2 Тема 2. Правовий статус засуджених

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття і структура правового статусу засудженого.
2. Правова природа обмежень прав та свобод, що застосовуються до засуджених.
3. Поняття «ресоціалізація», «соціальна адаптація», «реабілітація» в теорії кримінально-виконавчого права.
4. Обов'язки засуджених.
5. Гарантії прав засуджених.
6. Відповідальність засуджених.
7. Специфіка правового статусу засуджених залежно від виду покарань.
8. Особливості здійснення засудженими конституційних прав та обов'язків.
9. Правове становище засуджених іноземних громадян і осіб без громадянства.
10. Особливості правового статусу засуджених як суб'єктів цивільних, житлових, сімейних, пенсійних та інших правовідносин.
11. Правові наслідки відбування покарання.
12. Особливості правового статусу осіб, які відбули покарання.
13. Міжнародні норми і стандарти поводження із засудженими, їх вплив на формування правового статусу засуджених.

Аудиторна письмова робота

Виконання здобувачами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: правовий статус засудженого, ресоціалізація, соціальна адаптація, реабілітація, категорії засуджених, права і обов'язки засуджених, гарант прав засуджених, контроль за законністю в процесі виконання покарань.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми здобувачу варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- пояснення змісту правового статусу засудженого;
- характеристика місця правового статусу засудженого у правовому статусі людини;
- визначення стану і тенденцій кримінально-виконавчої науки стосовно правового статусу засудженого;
- пояснення співвідношення понять ««ресоціалізація», «соціальна адаптація», «реабілітація»;
- визначення основних наукових підходів до вивчення природи виправлення та ресоціалізації;
- розуміння процесу соціальної адаптації особи, що виконала покарання.

Семінарське заняття 2 Тема 4. Виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі

Питання для усного опитування та дискусії

1. Порядок виконання покарання у виді штрафу. Наслідки ухилення від сплати штрафу. Заміна штрафу іншим видом покарання.
2. Порядок виконання покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.
3. Порядок виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Обов'язки органів та установ виконання покарання,

підприємств та організацій. Обов'язки засуджених. Наслідки ухилення від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

4. Порядок виконання покарання у виді громадських робіт. Обчислення строку покарання. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування покарання. Відповідальність засуджених.

5. Порядок виконання та умови відбування покарання у виді виправних робіт. Обчислення строку покарання. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ними органу за місцем відбування покарання. Порядок провадження відрахувань із заробітку засуджених. Заходи заохочення і стягнення, що застосовуються до засуджених.

6. Порядок виконання покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців. Звільнення від відбування покарання.

7. Порядок виконання покарання у виді конфіскації майна. Обов'язки органів державної виконавчої служби.

8. Порядок виконання покарання у виді пробачіного нагляду. Обов'язки уповноваженого органу з питань пробачі.

9. Порядок і умови виконання покарання у виді арешту. Особливості відбування арешту засудженими військовослужбовцями.

10. Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі. Обчислення строку покарання. Направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання. Обов'язки адміністрації виправного центру. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених. Медичне обслуговування, матеріально-побутове забезпечення засуджених. Заходи заохочення та стягнення, порядок їх застосування.

11. Порядок виконання покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні. Режим у дисциплінарному батальйоні. Праця засуджених і військове навчання. Матеріально-побутове та медичне забезпечення засуджених. Заходи заохочення та стягнення, порядок їх застосування. Звільнення від покарання.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: система покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, штраф, як вид кримінального покарання, виконавче провадження, «честь мундиру», позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю, соціально-виховна робота з особами, засудженими до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, громадські роботи, уповноважений орган пробачі, виправні роботи.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми здобувачу варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- розуміння принципів побудови системи кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі;
- характеристика окремих видів покарань, не пов'язаних із позбавленням волі;
- розуміння соціально-економічної природи покарань майнового характеру;
- характеристика проблем виконання покарання у виді штрафу;
- пояснення доцільності застосування покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину чи кваліфікаційного класу;
- характеристика проблем виконання громадських робіт;
- визначення основних проблем реалізації покарання у виді наглядової пробачі.

Семінарське заняття 3

Тема 5. Загальні засади виконання покарання у виді позбавлення волі

Питання для усного опитування та дискусії

1. Види виправних колоній.

2. Набрання вироком законної сили і звернення його до виконання.
 3. Визначення засудженому до позбавлення волі виду колонії.
 4. Залишення в слідчому ізоляторі.
 5. Направлення засуджених до позбавлення волі для відбування покарання.
- Переміщення засуджених до позбавлення волі.
6. Прийняття засуджених до виправних колоній.
 7. Структурні дільниці виправних колоній.
 8. Розподіл засуджених. Поняття і суть класифікації засуджених до позбавлення волі.
- Роздільне тримання засуджених. Відбування всього строку покарання в одній установі. Зміна умов тримання і переведення засуджених.
9. Забезпечення особистої безпеки засуджених.
 10. Права і обов'язки засуджених до позбавлення волі.

Аудиторна письмова робота

Виконання здобувачами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: установи виконання покарання закритого типу, класифікація колоній, структурна дільниця колонії, Правила внутрішнього розпорядку виправної колонії, спеціальна виховна установа, залишення у слідчому ізоляторі, роздільне тримання засуджених, права і обов'язки засудженого до позбавлення волі.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми здобувачу варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- систему установ виконання покарання у виді позбавлення волі;
- підстави визначення виду колонії для конкретного засудженого;
- принципи роздільного тримання засуджених;
- підстави і порядок залишення засудженого у слідчому ізоляторі;
- поняття і види прав і свобод засуджених у колоніях;
- характеристика обов'язків засуджених у колоніях;
- механізми забезпечення безпеки засуджених у колоніях.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Кримінально-виконавче право: поняття, система, джерела

Завдання 1. Визначити, які елементи структури кримінально-виконавчого права вказують на самостійність цієї галузі права.

Завдання 2. Охарактеризуйте основні теорії природи покарання в науці кримінально-виконавчого права.

Таблиця

Наукові школи	Основні риси вчення

Завдання 3. Підготувати анотацію трьох наукових статей з кримінально-виконавчого права.

Питання для самоконтролю

- Якою є історія виникнення та розвитку кримінально-виконавчого права як самостійної науки?
- Дані яких наук використовуються у науці кримінально-виконавчого права?
- В чому полягає зв'язок кримінології із суспільними та природничими науками?

- Які завдання науки кримінально-виконавчого права на сучасному етапі?
- Вкажіть суміжні з іншими науками галузі кримінально-виконавчого права.
- Які є основні теорії, що пояснюють природу кримінального покарання?
- Які є проблеми розмежування предмету кримінально-виконавчого, кримінального права та пенології?
- Що таке кримінальне покарання як вид інструменту державного примусу?
- Які є методи дослідження проблем кримінально-виконавчого права?
- Які є види пенітенціарних систем у світі?
- Вкажіть основні напрямки розвитку науки кримінально-виконавчого права?
- В чому полягає значення правового статусу засудженого?

Тема 2. Правовий статус засуджених

Завдання 1. Охарактеризуйте специфіку правового статусу засудженого неповнолітнього.

Завдання 2. Визначте рівні правового статусу особи й визначте, до якого з них належить правовий статус засудженого.

Таблиця

Рівень правового статусу	Зв'язок із статусом засудженого

Завдання 3. Проаналізувати історію становлення сучасного поняття правового статусу засудженого.

Питання для самоконтролю

- В чому відмінність загального й спеціального правового статусу?
- Дотичним до яких галузей права є кримінально-виконавче вчення про правовий статус особи?
- В чому полягає право засудженого на особисту безпеку?
- Яке правове значення має правовий статус засудженого?
- В чому елементи відмінності правового статусу засудженого до штрафу й до позбавлення волі на певний строк?
- Які є основні теорії, що пояснюють природу правового статусу засудженого?
- Які є специфічні права у засуджених неповнолітніх?
- Які є базисні нормативно-правові акти, що закріплюють правовий статус засуджених осіб?
- Які є Міжнародні стандарти поведінки із засудженими?
- В чому специфіка правового статусу засудженого в країнах ЄС?
- Вкажіть основні напрямки розвитку науки кримінально-виконавчого права стосовно вчення про правовий статус засудженого?
- В чому полягає цивільно-правове значення правового статусу засудженого?

Тема 3. Органи та установи виконання покарань

Завдання 1. Дослідити основні визначення поняття «кримінально-виконавча система» в науці кримінально-виконавчого права.

Завдання 2. Проаналізувати кількісне співвідношення установ виконання покарання відкритого типу із установами виконання покарання закритого типу.

Таблиця

установи виконання покарання відкритого типу	установами виконання покарання закритого типу

Завдання 3. Підготувати тези доповіді про концепцію реформування кримінально-виконавчої системи.

Питання для самоконтролю

- Що таке кримінально-виконавча система?
- Що становить структуру Державної кримінально-виконавчої служби України?
- Які завдання покладаються на Державну кримінально-виконавчу службу України?
- Чим визначена необхідність реорганізації Державної кримінально-виконавчої служби України?
- В чому полягає процес гуманізації діяльності органів та установ виконання покарань?
- Що таке система моніторингових досліджень злочинності в Україні та яке її кримінологічне значення?
- В чому полягає проблема функціонування в Україні системи органів пробації?
- У чому роль пробації при виконанні кримінальних покарань в Україні?

Тема 4. Виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі

Завдання 1. Охарактеризуйте основні напрямки оптимізації системи покарань, не пов'язаних із позбавленням волі.

Завдання 2. Здійснити розмежування між видами покарання «громадські роботи», «виправні роботи», «позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю» і «службові обмеження для військовослужбовців».

Таблиця

Громадські роботи	Виправні роботи	Позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю	Службові обмеження для військовослужбовців

Завдання 3. Написати тези доповіді на тему «Основні засади формування системи покарань, не пов'язаних із позбавленням волі в 2001 р.».

Питання для самоконтролю

- Що стало передумовою виникнення покарання у виді штрафу в історії?
- Які є способи забезпечення виконання покарання у виді штрафу?
- Чому примусове виконання штрафу було відмінене в Україні?
- Які альтернативи виплаті штрафу при неможливості його сплатити передбачає законодавство України?
- Назвіть основні напрямки соціально-виховної роботи із засудженими при виконанні покарання у виді громадських робіт?
- В чому полягають прояви принципу гуманізму при призначенні покарання у виді громадських робіт окремим категоріям засуджених?
- В чому полягає каральна сутність виправних робіт як виду покарання?
- Які є проблеми реалізації покарання у виді наглядової пробації?

Тема 5. Загальні засади виконання покарання у виді позбавлення волі

Завдання 1. Проаналізуйте і встановіть основні відмінні риси покарань, пов'язаних із ізоляцією особи (арешт, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців) від покарань, пов'язаних із позбавленням волі.

Завдання 2. Охарактеризуйте основні елементи карального впливу наступних покарань.

Таблиця

Обмеження волі	Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців	Позбавлення волі на певний строк

Завдання 3. Складіть програму здійснення соціально-виховної роботи із засудженим до позбавлення волі на певний строк.

Питання для самоконтролю

- Які основні відмінності обмеження волі від позбавлення волі на певний строк?
- Що таке структурна дільниця виправної колонії?
- В чому полягає організація соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі неповнолітніми?
- Що таке зміна умов тримання і переведення засуджених?
- Яка процедура прийняття засуджених до виправних колоній?
- Права і обов'язки засуджених до позбавлення волі?

Тема 6. Вимоги режиму виконання покарання у виді позбавлення волі

Завдання 1. Розглянути статистичні дані по засудженим до позбавлення волі особам і кількості випадків вчинених ними після відбуття покарання рецидивних кримінальних правопорушень, на основі цього зробити висновок про ефективність режиму покарання у виді позбавлення волі.

Завдання 2. Наведіть приклади найпоширеніших кримінальних правопорушень, що становлять структуру пенітенціарної злочинності і визначте найбільш ефективні засоби протидії таким правопорушенням.

Таблиця

Кримінальне правопорушення	Засоби протидії

Завдання 3. Підготуйте тези доповіді про сучасний стан та перспективи реформування пенітенціарної системи в Україні.

Питання для самоконтролю

- Які основні характерні елементи режиму позбавлення волі?
- Які можете назвати складові системи установ виконання покарання у виді позбавлення волі?
- Які особливості відбування покарання у виді позбавлення волі окремими категоріями засуджених?
- Які функції оперативно-розшукової діяльності у колоніях?
- Що таке режим особливих умов у колоніях?
- Які є види побачень засуджених до позбавлення волі?
- На який час надається побачення з адвокатом чи іншим фахівцем в галузі права?
- Які є підстави короткочасних виїздів за межі виправних і виховних колоній?

Тема 7. Праця та інші засоби виховного впливу

Завдання 1. Охарактеризуйте специфіку праці засудженого до позбавлення волі.

Завдання 2. Визначте види робіт і посади, на які заборонено призначати засуджених і вкажіть причини.

Таблиця

Вид робіт/посада	Причини заборони

Завдання 3. Проаналізувати історію становлення сучасного поняття праці засудженого.

Питання для самоконтролю

- Які функції виконує праця засуджених?
- У яких випадках праця для засудженого є обов'язковою?
- Який порядок здійснення відрахувань із заробітної плати чи іншого заробітку засудженого?
- Які є напрями, форми і методи соціально-виховної роботи із засудженими?
- Що таке самодіяльні організації засуджених?
- Чи мають право засуджені на богослужіння і релігійні обряди в колоніях?
- Яким є порядок стягнення матеріальних збитків, заподіяних засудженими?
- Яка специфіка пенсійного забезпечення засуджених до позбавлення волі?

Тема 8. Особливості відбування покарання у виді позбавлення волі окремими категоріями засуджених

Завдання 1. Охарактеризуйте специфічні права засуджених жінок, які мають при собі дітей віком до 3-х років.

Завдання 2. Здійсніть розмежування прав засуджених до позбавлення волі неповнолітніх і дорослих осіб.

Таблиця

Права неповнолітніх засуджених	Права дорослих засуджених

Завдання 3. Написати тези доповіді на тему «Особливості відбуття покарання матерів-годувальниць і жінок, що мають при собі дітей віком до 3-х років у колонії-поселенні».

Питання для самоконтролю

- Що є підставою для привілеїв, встановлених неповнолітнім, засудженим до позбавлення волі?
- Визначте посадових осіб, які мають право застосовувати заходи заохочення та стягнення до неповнолітніх засуджених.
- Який механізм переведення засудженого із виховної до виправної колонії?
- Назвіть основні напрями соціально-виховної роботи із засудженими неповнолітніми?
- В чому полягають прояви принципу гуманізму при направленні засуджених жінок для відбування покарання у колонію-поселення?

- В чому особливості участі громадськості у виправленні та ресоціалізації неповнолітніх засуджених?
- Які особливості відбування покарання у виді позбавлення волі окремими категоріями засуджених?
- Де можуть відбувати покарання жінки, які мають при собі дітей у віці до 3 років?

Тема 9. Звільнення від відбування покарання. Пробація

Завдання 1. Охарактеризуйте основні підстави звільнення від відбування покарання.

Завдання 2. Вкажіть найбільш характерні спільні і відмінні риси інститутів амністії і помилування.

Таблиця

Підстава звільнення	Спільні	Відмінні
Амністія		
Помилування		

Завдання 3. Підготуйте тези доповіді на тему «Підстави створення і перспективи застосування інституту пробації в процесі виконання покарання».

Питання для самоконтролю

- Які основні підстави звільнення від відбування покарання Ви можете назвати?
- В чому відмінність умовно-дострокового звільнення від інших видів звільнення від відбування покарання?
- Що таке «звільнення за хворобою»?
- Що таке пробація?
- Які види пробації застосовуються протягом виконання кримінального покарання?
- Які є проблемні питання застосування адміністративного нагляду за особою, звільненою з установи відбування покарання закритого типу?
- Які є перспективи оптимізації поступового впливу на раніше засуджену особу.

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі реферату-огляду. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за усталеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4.

1.5.2. Теми рефератів-оглядів

1. Загальна характеристика концепцій покарання.
2. Історія виникнення та генеза сучасних уявлень про природу покарання.
3. Значення принципу гуманізму в процесі виконання кримінальних покарань.
4. Філософське розуміння основоположних прав та свобод людини в процесі виконання кримінальних покарань.
5. Вимоги міжнародно-правових договорів, ратифікованих ВРУ в процесі побудови системи кримінальних покарань.
6. Проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення органів, що формують державну політику у сфері реалізації кримінальних покарань та пробації.
7. Статистичний аналіз діяльності органів та установ виконання покарань і пробації.
8. Методи збору аналізу й узагальнення кримінально-виконавчої статистичної інформації.
9. Психологічні аспекти вивчення особи засудженого.
10. Проблема побудови ефективної системи органів і установ виконання покарань.
11. Методологічні основи вивчення пенітенціарної системи держави.
12. Проблеми застосування альтернативних покарань в Україні.
13. Основні концепції побудови системи органів та установ виконання альтернативних покарань.
14. Модель побудови Державної кримінально-виконавчої служби України і проблеми її ефективного функціонування.
15. Порівняльний аналіз побудови системи виконання покарань в Україні та в зарубіжних країнах.
16. Економічні та соціальні засади встановлення покарання у виді штрафу в системі кримінальних покарань.
17. Стратегія та напрямки оптимізації системи кримінальних покарань майнового характеру в Україні.
18. Проблеми ефективності застосування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю.
19. Виконавче провадження як скасований механізм примусового виконання покарання і проблеми доцільності відновлення такого механізму стягнення штрафу в законодавство України.
20. Проблеми визначення кола спеціальних суб'єктів покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців.
21. Специфіка виконання покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців у випадку оголошення надзвичайного військового положення.
22. Конфіскація в системі кримінальних покарань майнового характеру.
23. Пробаційний нагляд у системі кримінальних покарань України.
24. Перспективи оптимізації процесу виконавчого провадження в частині здійснення конфіскації.
25. Особливості режиму при виконанні покарання у виді арешту для військовослужбовців.
26. Соціально-виховна робота із засудженими до дисциплінарного батальйону військовослужбовцями і специфіка її здійснення.
27. Соціально-правова природа позбавлення волі на певний строк і довічного позбавлення волі як видів покарання.
28. Система установ виконання покарань, пов'язаних із позбавленням волі і перспективи її оптимізації.
29. Режим у колонії в контексті встановлених Конституцією України прав людини і громадянина.
30. Специфіка виконання покарання у виді позбавлення волі окремими категоріями засуджених.

31. Проблема відповідальності органів та посадових осіб за вчинення умовно-звільненими від відбування покарання особами нових кримінальних правопорушень.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового або усного заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття кримінально-виконавчого права, його предмет і метод.
2. Специфіка правового регулювання суспільних відносин, що виникають у ході виконання кримінальних покарань.
3. Місце кримінально-виконавчого права в системі права.
4. Джерела кримінально-виконавчого права.
5. Наука кримінально-виконавчого права, її предмет і методи.
6. Поняття і структура правового статусу засудженого.
7. Правова природа обмежень прав та свобод, що застосовуються до засуджених.
8. Обов'язки засуджених.
9. Гарантії прав засуджених.
10. Відповідальність засуджених.
11. Специфіка правового статусу засуджених залежно від виду покарань.
12. Особливості здійснення засудженими конституційних прав та обов'язків.
13. Особливості правового статусу засуджених як суб'єкт цивільних, житлових, сімейних, пенсійних та інших правовідносин.
14. Види органів і установ виконання покарань.
15. Державна кримінально-виконавча служба України.
16. Кримінально-виконавча інспекція.
17. Орган пробації
18. Військові частини, гауптвахти.
19. Арештні дома.
20. Виправні центри.
21. Дисциплінарний батальйон.
22. Виправні та виховні колонії.
23. Органи внутрішніх справ.
24. Органи державної виконавчої служби.
25. Прокурорський нагляд за виконанням кримінальних покарань.
26. Участь громадськості, підприємств, установ, організацій, органів місцевого самоврядування у виконанні покарань.
27. Порядок виконання покарання у виді штрафу.
28. Порядок виконання покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.
29. Порядок виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.
30. Обов'язки органів та установ виконання покарання, підприємств та організацій.
31. Обов'язки засуджених.
32. Порядок виконання покарання у виді громадських робіт.
33. Відповідальність засуджених.
34. Порядок виконання та умови відбування покарання у виді виправних робіт. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ними органу за місцем відбування покарання.
35. Порядок провадження відрахувань із заробітку засуджених.
36. Заходи заохочення і стягнення, що застосовуються до засуджених.
37. Порядок виконання покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців.
38. Звільнення від відбування покарання.

39. Порядок виконання покарання у виді конфіскації майна.
40. Порядок виконання пробаційного нагляду.
41. Порядок і умови виконання покарання у виді арешту для військовослужбовців.
42. Матеріально-побутове забезпечення і медичне обслуговування засуджених.
43. Заходи заохочення та стягнення.
44. Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі.
45. Обов'язки адміністрації виправного центру.
46. Медичне обслуговування, матеріально-побутове забезпечення засуджених.
47. Порядок виконання покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні.
48. Режим у дисциплінарному батальйоні.
49. Праця засуджених і військове навчання.
50. Види виправних колоній.
51. Структурні дільниці виправних колоній.
52. Розподіл засуджених.
53. Набрання вироком законної сили і звернення його виконання.
54. Залишення в слідчому ізоляторі.
55. Роздільне тримання засуджених.
56. Зміна умов тримання і переведення засуджених.
57. Забезпечення особистої безпеки засуджених.
58. Права і обов'язки засуджених до позбавлення волі.
59. Режим у колоніях та його основні вимоги.
60. Підстави застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї.
61. Придбання засудженими до позбавлення волі продуктів харчування і предметів першої необхідності.
62. Придбання засудженими до позбавлення волі літератури і письмового приладдя.
63. Побачення засуджених до позбавлення волі з родичами, адвокатами та іншими особами.
64. Телефонні розмови засуджених до позбавлення волі.
65. Короткочасні виїзди за межі виправних і виховних колоній.
66. Одержання засудженими до позбавлення волі посилок (передач) і бандеролей.
67. Листування засуджених до позбавлення волі.
68. Одержання і відправлення засудженими до позбавлення волі грошових переказів.
69. Виконання примусового лікування.
70. Залучення засуджених до позбавлення волі до суспільно корисної праці.
71. Умови праці засуджених.
72. Оплата праці засуджених.
73. Відрахування із заробітку або іншого доходу засуджених.
74. Пенсійне забезпечення засуджених.
75. Соціально-виховна робота із засудженими.
76. Основні напрями, форми і методи соціально-виховної роботи із засудженими.
77. Загальноосвітнє і професійно-технічне навчання засуджених.
78. Самодіяльні організації засуджених.
79. Богослужіння і релігійні обряди в колоніях.
80. Вільний час засуджених.
81. Матеріальна та кримінальна відповідальність засуджених.
82. Відбування покарання засудженими вагітними жінками, матерями-годувальницями і жінками, які мають дітей віком до трьох років.
83. Проживання жінок, засуджених до позбавлення волі, за межами виправної колонії.
84. Виховні колонії.
85. Структурні дільниці виховних колоній.
86. Навчання засуджених неповнолітніх.
87. Заходи заохочення і стягнення, що застосовуються до засуджених неповнолітніх.
88. Переведення засуджених із виховної колонії до виправної колонії.

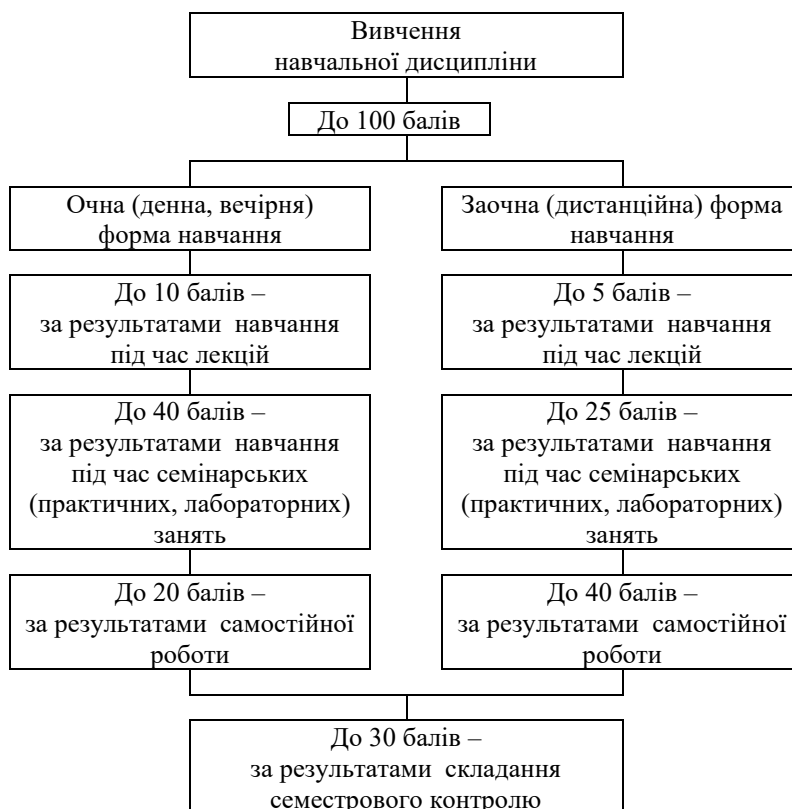
89. Порядок і умови виконання та відбування покарання у виді довічного позбавлення волі.
90. Придбання продуктів харчування, предметів першої потреби, літератури і письмового приладдя.
91. Побачення засуджених.
92. Порядок дострокового звільнення від відбування покарання.
93. Надання допомоги особам, звільненим з місць відбування покарання.
94. Встановлення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі.
95. Органи, що здійснюють контроль за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням.
96. Поняття, мета та підстави попереднього ув'язнення.

1.6.2. Приклад залікового білету

1. Правова природа обмежень прав та свобод, що застосовуються до засуджених.
2. Порядок виконання покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців.
3. Листування засуджених до позбавлення волі.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів здобувачам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих здобувачем під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 5 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, здобувач може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій				
		1	2	3	4	5
		Кількість здобутих балів				
1.	5	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 3 семінарських занять за заочною формою навчання.

За результатами семінарського заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів під час проведення семінарських (практичних) занять наведені у п. 4.3.8 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (<https://cutt.ly/Ee35gQjs>).

2.4. Оцінювання самостійної роботи студентів здійснюється відповідно до п. 4.3.15 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (<https://cutt.ly/Ee35gQjs>).

3. Рекомендовані джерела

3.1. Основні джерела

3.1.1. Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>.
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються здійснення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила»). Прийняті на 96-му пленарному засіданні ООН у 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
6. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23 червня 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15>.
7. Про загальну структуру і чисельність кримінально-виконавчої системи України: Закон України від 2 березня 2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1526-14>.
8. Про виконавче провадження: Закон України від 21 квітня 1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
9. Про пробацію: Закон України від 5 лютого 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19>.
10. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 1 грудня 1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80>.
11. Про виконання рішень та застосування практики ЄСПЛ: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.
12. Європейська конвенція про видачу правопорушників. Прийнята членами-учасниками Конвенції (ETS N 024 Париж, 13.12.1957.). Ратифікована Україною 11.03.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033.
13. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
14. Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань. Затверджені наказом Міністерства юстиції України 22.08.2018. №2823/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-18#n13>.
15. Інструкція про умови праці та заробітну плату засуджених до обмеження волі або позбавлення волі. Затверджена наказом Міністерства юстиції України 07.03.2013. №387/22919. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0387-13>.

3.1.2. Література

1. Білас І.Г. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953: Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз : у 2 кн. Київ : Либідь – Військо України, 1994. Книга 2. Документи та матеріали. 688 с.
2. Богатирьов І.Г. Кримінально-виконавче право України: підручник. Київ: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 352 с.

3. Колос М. І. Українська кримінально-правова політика 1917–1921 років. *Наука і правоохорона*. 2015. № 2. С. 290.
4. Кримінально-виконавче право України: Загальна та Особлива частини: навч. посіб. / наук. ред. О.М. Джу́жа. Київ: Юрінком Інтер, 2002. 448 с.
5. Кримінально-виконавче право: навчальний посібник. Вид. 2-ге, зм. і доп. / за ред. Т.А. Денисової. Київ: Істина, 2010. 480 с.
6. Кримінально-виконавчий кодекс України: науково-практичний коментар / відп. ред. А.Х. Степанко. Харків: Одіссей, 2005. 560 с.
7. Марисюк К.Б. Кримінально-виконавче право України в схемах і таблицях: загальна частина: навч. посіб. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 76 с.
8. Науково-практичний коментар до Кримінально-виконавчого кодексу України / І.Г. Богатирьов, О.М. Джу́жа, О.І. Богатирьова, Є.М. Бодюг та ін.; Київ: Атіка, 2010. 344 с.
9. Плужнік О.І. Кримінально-виконавче право в таблицях та схемах: навч. Посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2006. 144 с.
10. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми. Київ : Атіка, 2005. 257 с.
11. Шевчук С. Судовий захист людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Київ: Реферат, 2007. 848 с.
12. Яцишин М. М. Історико-правові засади кримінально-виконавчої політики України : монографія. Луцьк : Волинськ. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. 440 с.

3.2. Допоміжні джерела

1. Автухов К. А. Кримінально-виконавче право (відповіді на екзаменаційні питання та питання до практичних занять) : навч. посіб. / за заг. ред. А. Х. Степанюка. Харків : *Право*, 2016. 25 с.
2. Батраченко Т.С., Кутіщев С.В. Пробаційний нагляд як альтернатива ув'язненню: оцінка ефективності, виклики та перспективи розвитку в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №1. С. 482-485.
3. Білас Я.Ю. Роль інституту пробації при заміні покарання у вигляді довічного позбавлення волі на більш м'яке. *Актуальні проблеми держави і права*. 2023. №100. С. 33-44.
4. Бобровник К.Л. Значення принципів кримінально-виконавчого законодавства для виправлення та ресоціалізації засуджених, які відбувають покарання у виправних колоніях мінімального рівня безпеки. *Київський часопис права*. 2023. №4. С. 90-95.
5. Гречанюк С.К. Взаємодія державної кримінально-виконавчої служби України з органами державної виконавчої та місцевого самоврядування. *Митна справа*. 2011. № 2. С. 200-203.
6. Караман О.Л. Вища освіта в процесі ресоціалізації засуджених у пенітенціарних закладах. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2012. № 3. С. 90-94.
7. Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Взаємозв'язок кримінально-виконавчої політики України з іншими елементами правової політики держави: постановка питання. *Політика у сфері боротьби зі злочинністю : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди відзначення 25-річчя навчально-наукового юридичного інституту. Івано-Франківськ*, 2017. С. 184-187.
8. Коломієць Н. В. Заохочення у кримінально-виконавчому праві: теоретико-прикладний аспект : моногр. Чернівці, 2017. 400 с.
9. Колб О.Г. Про деякі сучасні маргінальні підходи з питань надання права на короткострокові виїзди засуджених до довічного позбавлення волі в Україні за межі колоній. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №1. С. 520-523.
10. Колос М. І. Кримінально-правова політика в Україні: окремі проблеми та шляхи їх вирішення. *Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування: зб. матер. наук-практ. конф. (м. Київ, 5 груд. 2012 р.)*. Київ, 2013. С. 114–121.
11. Кондратішина В. В. Кримінально-виконавча політика України: формування та реалізація : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2009. 20 с.

12. Макаренко Т.В. Суб'єкти, які здійснюють державний контроль за діяльністю установ виконання покарань . *Форум права*. 2011. № 1. С. 610-616.
13. Овчаренко А.О. Виконання кримінального покарання у виді арешту в арештних домах та на гауптвахтах. *Юридичний журнал*. 2011. № 3. С. 73-79.
14. Орел Ю.В., Галан Віоке Р.Р. Примусове годування засуджених: проблеми теорії та практики. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2023. Том 101. №2 (Part 1). С.163-174.
15. Письменський Є. Теоретико-прикладні проблеми визначення підстави застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням. *Вісник Львівського університету*. 2011. Вип. 54. С. 23-27.
16. Проблеми пенітенціарної теорії і практики : щорічний бюлетень / за заг. ред. д-ра юрид. наук, професора А. А. Музики. Київ : КЮІ КНУВС, 2005. 134 с.
17. Радов Г.О. Доктринальна модель Закону «Про пенітенціарну систему України». *Проблеми пенітенціарної теорії і практики*. Київ : КІВС, 1997. № 2. С. 11-14.
18. Романов М. Дисциплінарна відповідальність засуджених до позбавлення волі. Харків: Фоліо, 2004. 160 с.
19. Савчин Г. Я. Радянська система виконання покарань у західних областях України (1944–1953 рр.): історико-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2015. 18 с.
20. Шкута О.О. Концептуальні принципи пенітенціарної політики України. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 5 (243). С. 81–85.
21. Яцишин М.К. Правовідносини органів і установ виконання покарань з державними органами та недержавними інституціями. *Вісник Львівського університету*. 2011. Вип. 39. С. 250-256.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.rada.gov.ua - Верховна Рада України.
2. www.president.gov.ua - Президент України.
3. www.kmu.gov.ua - Кабінет Міністрів України.
4. www.ccu.gov.ua - Конституційний Суд України.
5. <https://supreme.court.gov.ua/supreme> - Верховний Суд.
6. www.ombudsman.kiev.ua - Уповноважений ВРУ з прав людини.
7. www.minjust.gov.ua - Міністерство юстиції України.
8. <http://http://www.gp.gov.ua> – Офіс Генерального прокурора.
9. <https://kvs.gov.ua/important-info> – Державна кримінально-виконавча служба України.
10. www.nbuuv.gov.ua - Національна наукова бібліотека України ім. В.І. Вернадського.